

GRIP - I PANDEMIJA U XXI VEKU

Milena Ilić, Predrag Čanović
Medicinski fakultet u Kragujevcu

INFLUENZA - THE FIRST PANDEMIC OF THE 21st CENTURY

Milena Ilic, Predrag Canovic
Medical Faculty in Kragujevac

Generalni direktor Svetske zdravstvene organizacije, dr Margaret Čen, 10. avgusta 2010. godine dala je zvanično saopštenje o prestanku pandemije gripa (1). Svet se sada nalazi u postpandemijskom periodu.

Pandemija je počela u Meksiku, a izazvana je tipom A/H1N1 virusa gripa. Od 11. juna 2009. godine, kada je Svetska zdravstvena organizacija proglasila novu pandemiju gripa, do 1. avgusta 2010., širom sveta više od 214 zemalja i prekomorskih teritorija ili zajednica prijavilo je laboratorijski potvrđene slučajeve pandemijskog gripa A/H1N1 2009, uključujući i više od 18449 smrtnih ishoda (1).

Prvi put opisan u aprilu 2009. godine, novi soj gripa A/H1N1 je rezultat trostrukog preraspoređivanja genetskog materijala virusa gripa ptica, svinja i čoveka (2).

U Srbiji je potvrđeno ukupno 706 slučajeva obolavanja od gripa izazvanog novim tipom virusa A/H1N1 (3). Do 08.08.2010. godine registrovana su 84 smrtna ishoda od pandemijskog gripa. Najčešći faktori rizika identifikovani kod umrlih osoba bili su dijabetes, gojaznost, kardiovaskularna oboljenja i hronične plućne bolesti.

Kampanja vanredne imunizacije na teritoriji Srbije otpočela je 17.12.2009. godine, na 1127 vakcinalnih punktova; do 29.03.2010. godine vakcinisane su 154084 osobe (2). Među vakcinisanim bilo je najviše (59,6%) osoba sa hroničnim oboljenjima (kardiovaskularnim bolestima, metaboličkim poremećajima kao što su dijabetes i gojaznost, i hroničnim plućnim bolestima).

Učešće zdravih osoba među vakcinisanim u posmatranom periodu iznosilo je 31,2%, a zdravstvenih radnika 4,0%. Lica zaposlena u javnim službama, korisnici i zaposleni u ustanovama socijalne zaštite, kao i trudnice činili su 5,2% vakcinisanih.

U dvadesetom veku tri pandemije influence (1918., 1957. i 1968. godine) imale su zdravstveni i socijalni značaj, rangiran od najslabijeg 1968. do veoma teškog 1918. godine: 1918/19. godine - Španski grip, kada je procenjeni broj umrlih bio 20-100 miliona ljudi; 1957. godine - Azijski i 1968. - Hong Kong grip, u kojima je umrlo oko 1-2 miliona ljudi (1, 4, 5) (Tabela 1).

Upoređivanje sezonskog i pandemijskog gripa, prevashodno ukazivanjem da je broj smrtnih slučajeva od pandemijske influence A/H1N1 manji u odnosu na broj umrlih od sezonske influence, dovelo je do stanovišta da se poslednja pandemija gripa ponekad karakteriše kao blaga pandemija, ili čak kao "lažna pandemija" (6, 7).

Takva poređenja nisu pouzdana iz nekoliko razloga (8). Mortalitetni podaci u pandemiji se zasnivaju na laboratorijski potvrđenim slučajevima smrti od gripa, što je veoma različit način merenja smrtnosti od metode procene (najčešće na osnovu "prekomerne smrtnosti" koju određuju statistički modeli dizajnirani za izračunavanje tzv. viška smrtnosti koji se javlja u periodu kada virusi gripa veoma cirkulišu u datoj populaciji) koji se primenjuje u ne-pandemijskim godinama.

Pandemija	Godina	Tip virusa	Procenjeni broj obolelih	Procenjeni broj umrlih	Lt
Španski grip ⁽⁴⁾	1918-1919	A/H1N1	33% (500 miliona)	20-100 miliona	> 2,5%
Azijski grip ⁽⁵⁾	1956-1958	A/H2N2	?	2 miliona	< 0,1%
Hong Kong grip ⁽⁵⁾	1968-1969	A/H3N2	?	1 milion	< 0,1%
Sezonski grip ⁽¹⁾	Svake godine		5-15% (340 miliona do 1 milijarde)	250000-500000	< 0,1%
Svinjski grip ⁽¹⁾	2009-2010	A/H1N1	≈ 650000	18449	0,03%

Tabela 1. Pandemije gripa

